

пролог

Единбург, 1817 рік

— **Д**ОКВАПСЯ!

— Копаю так швидко, як можу, Дейві.

— То копай швидше.

Ніч випала майже безмісячна, тож Дейві, який стояв на вогкій траві, не міг бачити, як Мунро закотив очі в могилі, що її саме розкопував. Це тривало довше, ніж зазвичай: дерев'яна лопата, яку Мунро поцупив за трактиром на Фарбенкс, була менша за металеву, котрою він почав копати раніше. Проте нею працювалося тихіше, а це було важливо. Відколи на кладовищі Торнгілл найняли доглядача могил, доводилося працювати нечутно. Доглядач упіймав уже трьох їхніх друзів, і ті не змогли сплатити штраф. Відтоді Дейві не бачив їх на вулицях міста.

Щось було не так. Дейві ніяк не міг збагнути, що саме, але того вечора почувався дивно. Може, через повітря. Кіптявий туман, який низько стелився над Старим містом Единбурга, завжди був густий, насичений запахами смаженої олії, тютюну і ядучим смородом людських нечистот. Через нього заможні містяни ховались у своїх гарних новеньких будинках біля підніжжя пагорба та по інший бік Садів на Принсес-стріт. Сьогоднішня ніч була безвітряна.

Дейві не розповів Мунро про своє дивне відчуття. Той лише посміявся б. «Пильнуй доглядача, а не відволікайся на всілякі дивні відчуття», — сказав би Мунро.

Віддалік Дейві бачив свічку, яка горіла у вікні будинку парафіяльного священника за церквою. Священник не спав. Чи може він на такій відстані роздивитися рух на кладовищі? Напевно, ні. Але що, як йому заманеться вийти на вечірню прогулянку?

— Невже не можна хоч трохи швидше? — прошепотів Дейві.

У відповідь пролунав виразний звук удару по дереву. Мунро дістався домовини. Обидва хлопці затамували подих: Мунро підняв лопату якомога вище і щосили гахнув. Дейві скривився від звуку, з яким тріснуло віко. Вони завмерли — чекали криків, гавкання собак, — але не почули ані шереху.

— Кинь мені мотузку! — гукнув Мунро.

Дейві кинув, і за кілька секунд Мунро хвацько обв'язав її навколо шиї покійника.

— А тепер тягни.

Поки Дейві тягнув мотузку, Мунро, ще в могилі, допомагав йому вийняти тіло з невеликої дірки в домовині й підняти на землю — таке собі химерне обернене народження

після смерті. Мунро вдалося зняти з трупа черевики, поки він ще був у домовині, а далі вже Дейві мав роздягти його й кинути одяг у могилу. Красти тіла й так заборонялося законом, а якби вони забрали з могили цінні речі, це потягло б уже на кримінал.

Тіло належало жінці, як і казала Джанет. Вона працювала шпигункою на будь-якого воскресителя за принципом «хто більше заплатить» і ошивалася на похоронах, підходячи близько, щоб роздивитися, чи не поклали покійнику на домовину важкий кам'яний блок, що мав запобігти тому злочину, який вони якраз скоювали.

— Ані мортсейфа¹, ані родичів, — повідомила Джанет, коли з'явилася на порозі квартири Мунро в тупику Флешмаркет, чухаючи шию і широко всміхаючись із-під копиці рудого волосся. Джанет було не більш як чотирнадцять, а вона вже не мала кількох зубів. — Чи принаймні небагато родичів. Та й домовина дешева. Сосна чи щось таке.

— Вона часом не була вагітна? — з надією запитав Мунро, звівши брови догори. Лікарям так важливо анатомувати тіла вагітних жінок, що вони готові платити вдвічі більше.

Джанет похитала головою і простягла руку по свою платню. Щойно смеркло, Мунро і Дейві, прихопивши тачку, лопати й мотузку, взялися до роботи.

Стягуючи з тіла блаженську сіру сукню, Дейві відводив погляд. Навіть у темряві він шарівся. Він ще ніколи не роздягав живу жінку, та безліч разів знімав одяг з покійниць наступного дня після похорону. Дейві зиркнув на надгробок, напівзахований

¹ Мортсейф — конструкція, яку встановлювали на могили для захисту тіл від викрадачів. (Тут і далі прим. перекл.)

у розкопаній землі й темряві: «ПЕНЕЛОПА ГАРКНЕСС».

«Дякую за вісім гіней, Пенелопо Гаркнесс», — подумав він.

— Кидай сюди! — гукнув низу Мунро.

Дейві кинув йому сукню. Запхавши її в порожню домовину, Мунро вибрався з могили на вогку траву.

— Гаразд, — він обтрусив з рук землю. — Закопаємо могилу, й можна йти.

Мунро не промовив цього вголос, але теж відчув щось дивне: незвична розрідженість затхлого повітря не давала спокійно перевести подих. Свічка у вікні будинку парафіяльного священника згасла.

— Як гадаєш, чи могла вона померти від лихоманки? — прошепотів Дейві.

Шкіра жінки не була ряба чи в синцях, та він знав останні чутки. Якщо римська лихоманка справді повернулася до Единбурга...

— Звісно ж, ні, — впевнено відказав Мунро. — Що за дурниці.

Дейві полегшено видихнув і м'яво усміхнувся в темряві. Мунро завжди вмів його заспокоїти й відігнати страхи, що заповзають до мозку, як гризуни попід стіни.

Хлопці мовчки закінчили роботу. Могила була добре присипана землею і травою, точнісінько так само, як нині вранці; а тіло, задубіле й нерухоме, лежало на тачці, накрите сірим плащем.

Щось ворушилося на краю кладовища, біля кам'яної стіни, яка тяглася вздовж його східної частини. Дейві й Мунро помітили це і крутнули головами в тому напрямку, та тільки-но їхні очі призвичаїлися до темряви, все стихло.

— Просто пес, — сказав Мунро впевненіше, ніж почувався. — Ходімо. Лікар воліє, щоб ми поверталися до світланку.

Дейві штовхав тачку, а Мунро йшов поряд, стискаючи держак лопати міцніше, ніж зазвичай. Вони вже майже вийшли з кладовища, аж раптом дорогу перегородили троє чоловіків у плащах.

— Вітаю, — озвався перший. Він був найвищий з трьох і в своєму циліндрі видавався просто височезним.

— Чудесний вечір, — докинув другий, лисий і найнижчий.

— Ідеальний для прогулянки, — мовив третій. Його жовті зуби можна було розгледіти під вусами навіть у темряві.

Не схожі на сторожів абощо, помітив Дейві. Можливо, теж воскресителі.

Вочевидь, Мунро дійшов того самого висновку.

— Геть з дороги. Вона наша, знайдіть собі іншого мерця, — сказав він, заступивши собою Дейві з тачкою. Його голос ледь-ледь тремтів.

Дейві опустил погляд і помітив, що всі джентльмени мали добротні шкіряні черевики. Жоден воскреситель таких не носив.

Троє чоловіків розсміялися майже в унісон.

— Твоя правда, — сказав найнижчий. — І ми, певна річ, не збираємося кликати сторожів. — Він підступив на крок, і Дейві побачив у нього під пахвою мотузку.

Наступна секунда минула блискавично: троє кинулися на них, Мунро відстрибнув, обминув їх і щодуху помчав стежкою в напрямку міста.

— Дейві! — гукнув він. — Дейві, тікай!

Але Дейві заляк за тачкою, на мить завагавшись, чи залишити тіло Пенелопи Гаркнесс, поки Мунро швиденько накивав п'ятами. Коли його ноги нарешті спромоглися зрушити з місця слідом за товаришем, було запізно.

— Впіймав, — сказав високий чоловік у циліндрі, схопивши м'ясистою рукою зап'ясток Дейві. — Не хвилюйся, це зовсім не боляче. — Він вийняв із кишені ніж.

Дейві намагався вирватися, наполегливо смикався, викручувався, та не вийшло.

Чоловік з ножем обережно провів лезом по передпліччю Дейві, і на шкірі проступила смужка крові, в темряві майже чорна.

Дейві надто злякався, щоб кричати. У паніці він мовчки дивився, навіть не кліпаючи, як лисий дістав флакон із чимось пурпуровим і в'язким. Відкоркував його й простягнув руку.

Чоловік у циліндрі струснув ножем над флаконом, і краплинка крові Дейві змішалася з рідиною всередині. Рідина потемніла, а тоді набула блискучого золотисто-жовтого кольору. Вона освітила обличчя трьох чоловіків, які тепер усміхалися.

— Чудесно, — підсумував вусатий.

НАСТУПНОГО ДНЯ ПІД ЧАС РАНКОВОЇ ПРОГУЛЯнки священник натрапив на покинуту тачку з задубілим трупом жінки, яку поховав позавчора. Він похитав головою. Воскресителі цього міста стають дедалі нахабніші й небезпечніші. Куди котиться Единбург?

*З «Трактату доктора Бічема з анатомії,
або Про запобігання
сучасним недугам та їх лікування»
(17-те видання, 1791 рік, автор Вільям Бічем)*

Кожен лікар, який бажає ефективно лікувати недуги й поширені побутові травми, повинен спершу зрозуміти анатомію. Розуміння людського тіла та всіх його складників — фундамент нашої професії.

У цьому трактаті я окреслюю основи анатомії, які відкрив за роки своїх досліджень, проілюструвавши їх власними малюнками. Однак ілюстрації не замінять активного безпосереднього вивчення анатомії шляхом розтину. І жоден майбутній лікар не може сподіватися принести користь нашій професії, якщо спершу сам не попрацює бодай з десятком тіл, вивчаючи їхні частини.

Деякі мої колеги з Единбурга користуються недостойними методами — незаконними послугами так званих воскресителів, які крадуть тіла безневинних жертв. Натомість об'єкти для досліджень, доступні студентам моєї школи анатомії в Единбурзі, — це завжди правопорушники, що покарані на горло і рішенням британського суду зобов'язані зіслужити співвітчизникам таку останню службу.